

A GYEREKKELTETŐ KÜLÖNÖS TÖRTÉNETE

Nemes cél érdekében sok minden elfogadható. Olyasmik is, amik első hallásra kegyetlen és beteges ötletnek tűnnek. A Lion-féle gyerekkeltetőről például hamar kiderült, hogy csak a felületes szemlélő számára embertelen, valójában egyszerűen zseniális elgondolás.

◆ A 19. században a koraszülötteknek nem sok esélye volt az életben maradásra. Jobb híján odaadták őket az édesanyjuknak, próbálják szoptatni és melegíteni őket. A szerencsések életben maradtak, a többség nem.

Az 1880-as években jöttek létre olyan csecsemőosztályok egyes kórházakban, ahol megpróbálták kifejezetten ezzel a problémával foglalkozni. Kezdetleges inkubátorokat szerkesztettek, amelyeket melegvízes palackokkal fűtöttek. Ezek leginkább csirkekeltetőkre hasonlítottak, hiszen éppen ezek mintájára rakták össze, de már ebben a korai stádiumban sok újszülött életét mentették meg.

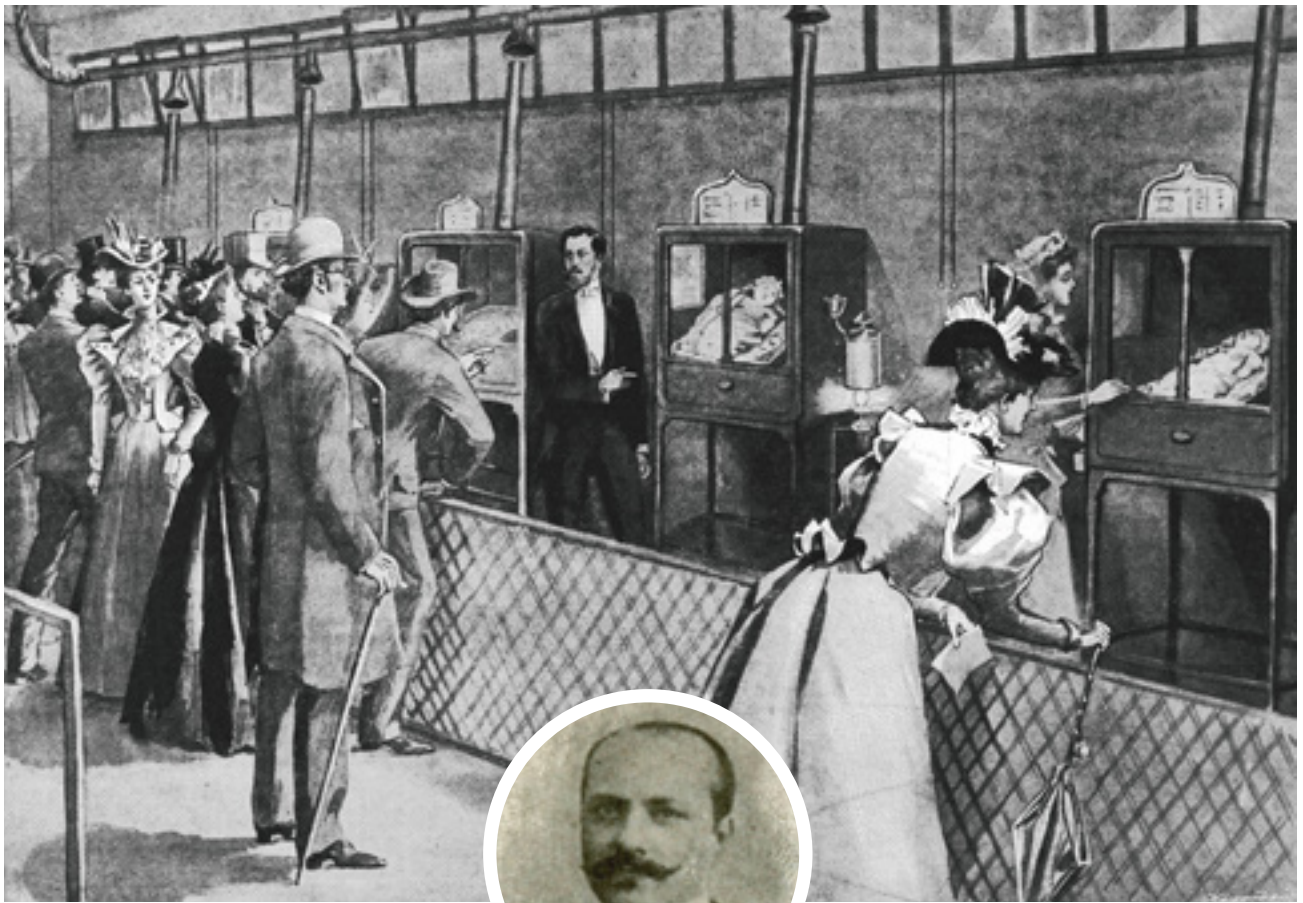
1889-ben lépett a színre egy francia orvos, *Alexandre Lion*, aki vállalkozó kedvű, kreatív ember volt, és elborzadva tapasztalta, milyen sok koraszülöttnak kell meghalnia az ellátás hiányosságai miatt. Nyilván számításba vette az anyagi előnyöket is, amikor szabadalmaztatta a világ első komoly csecsemőinkubátorát. Ez a szerkezet már természetével szabályozta a hőmérsékletet, az elhasznált levegőt pedig ventilátorral vezette ki a külvilágba. Mivel mindenkinek a csirkefarmok jutottak róla eszébe, hamar elnevezték Lion-féle gyerekkeltetőnek.

INKUBÁTOR-SHOW PÉNZÉRT

Az első években persze a kórházak még nem tülekedtek az új technológiáért, és az inkubátorok fenntartása meglehetősen drága volt. Ki kellett találni egy olyan megoldást, ami legalább középtávon biztosíthatta az anyagi hátteret. Lion hosszas gondolkodás után előállt egy szokatlan ötlettel. Az 1896-os berlini világkiállításon „inkubátor-show”-t szervezett pénzért, ahol a hatás kedvéért még ápolónők is szerepeltek. Állítólag legalább százezren látták, és ez volt a kiállítás legkedveltebb attrakciója.

A példa ragadós volt. Egy német származású amerikai orvos, *Martin Couney* volt a következő, akinél a cél szentesítette az eszközt. Lion-féle inkubátorokat működtetett, amelyekbe a kórházak által elutasított koraszülötteket fektette. Mivel a szegény szülők nem tudtak volna fizetni az ellátásért, Couney jobb híját pénzért mutogatta a szerkezeteket – gyerekestül; a legnagyobb városok világkiállításain, Londonban, Párizsban és amerikai nagyvárosokban. A New York-i Coney Island-en például huszonöt centet kért a belépésért.

Sokan megszólták őket, és a fejüket csóválták, mert az életükért küzdő újszülötteket közvetlenül

ALEXANDRE LION

az erőművészek, törpék és szakállas nők mellett mutogatták. Ráadásul Couney elég nagy valószínűséggel nem is volt orvos, csak egy jó szándékú csaló, egy ártalmatlan sarlatán, azt viszont mindenki elismerte, hogy a pénzt egyikük sem szórakozásra költötte, hanem a gyerekek életben tartására.

ÉRTÉKTELENNEK MINŐSÍTETT ÉLETEK

Persze ahogy az már lenni szokott, ez a csoda is csak három napig tartott. A 20. század elejére az emberek megunták az inkubátorban fekvő csecsemők nézegetését, és ez a pénzforrás is elapadt a gyerekmentők számára. Ráadásul ebben az időszakban tűntek fel a tudományos életben az eugenika nevű irányzat alapelvei. A mozgalom még jóval a náci Németország felemelkedése előtt, Angliából indult, és hamar átterjedt Amerikára és

Kanadára is. Hívei szerint minden társadalomban fenn kell tartani mesterségesen is a kedvező tulajdonságok továbbörökítését, és el kell nyomni a nemkívánatos genetikai jelenségeket. Ennek érdekében látványosan bátorították a egészséges polgárok sokasodását, és akár állami sterilizációs programokkal is elejét próbálták venni a beteges, fogyatékos emberek szaporodásának.

Ilyen körülmények között a gyakran teljesen életképtelen koraszülöttek gondozása nem élvezett prioritást egyetlen európai vagy tengerentúli országban sem. Bár a technológia egyre fejlődött, és minden feltétel adott volt a sikerhez, a csecsemőinkubátorok csak az 1950-es évektől kezdve terjedtek el a világon.

Végül is eltartott hetven-nyolcvan évig, de Alexandre Lion találmánya mára mégis csak elnyerte a neki járó pozíciót és megbecsülést a világban. ♦

SZÖVEG –
LACKFI JÁNOS

BAJ VAN A TESTTEL

◆ A tavaszi kert bőszen ontja a zöldet, harsogva ordítózik, mint valami kukákat borogató vandál, az ég rockbandaként küldi a napsütést, de még nem horzsol és perzsel, csak afféle *rhythm and blues*nél tart, ellenállhatatlan. Kellemes szellő fésülgeti a mérhetetlen mennyiségű lombot. A függőágy, amelyből a felhőket szoktam bámulni, finoman himbálózik. Kicsit súlyzóztam a kerti utunkból maradt betontéglákkal, igyekszem karbantartani a testemet. Mozzarella, paradicsomot és erős paprikát aprítottam egy tálba, hozzá egész borsszemeket, olívaolajat öntöttem, a kertből bazsalikom és kakukkfű leveleit csipegettem bele. Eszegetek diadalmas és barátságos teraszunkon. Aztán bejövök írni, hároméves *Julcsi* lányom mellém kucorodik, almalevet cumizgat, és okosan megjegyzi: „*nap van, kicsit szél van, lehet napozni, én mostanában már szeretek napozni*”. Kis teste az én felnőtt bálnatestem mellett. Megisméltődtem benne. Tükröződöm benne.

Mennyi baj van a testtel, mosni, táplálni, ápolni kell, hogy el ne kanászdjon! Vigyázni, hogy mit eszünk, milyen cipőbe, ruhába bújunk. Meg ne hűljünk, meg ne süljünk. Más testekhez vonzódik, terelgetni kell, ébren tartani lángját, visszafogni lángolását. Baj van a testtel, ordítózni akar, kikelni magából, elveszíteni korlátait, sebeket okozni, így állni bosszút elveszett ölelésekért. Baj van a testtel, viszik katonának (ezt *Weöres* írta), fasírtot csinálunk más testekből, vagy belőlünk lesz fasírt, nincs mese. Vagy csak munkába visszük a testet, ahol az általa kiszorított más testek súlya határozza meg. Ettem, tehát valaki éhezik, meggyógyultam, tehát másnak nem jut gyógyszer. Gyermekem bejut az egyetemre, ezért valaki másét nem veszik fel, megkapja az ösztöndíjat, amiről valaki lemaradt, fizetésemelést kapott, közben valakit kirúgtak.

Akinek gyermeke van, annak arca megmarad a világban, írja az Írás egy helyütt. Megmarad az arca, a DNS-e, a csontja, a fénymásolata. Van valahol belőlem még egy vagy még néhány példány, aki már magát is másolja tovább, így ott leszek, ahol nem leszek, akkor is élek, amikor már nem élek. Akkor is, amikor már a rólam való gondolatok is elmosódnak, amikor végképp összekeveredik, hogy ez a nagypapa esett-e be részegen a horgásztóba, vagy ő inkább az volt, aki tévedésből megnyert egy futóversenyt, esetleg egy szál tarisznyával hazaszökött a frontról. A kedélyes és tragikus részletek összemosódnak, a személy kiradírozódik, érzéssé halványul. Minek táplálni, edzeni a húst, ha lefoszlik végül? Minek takargatni a meztelenséget, ha kitarul végül? Nincs más út, mint áthalni egy másik testbe, amely majd zavar és szégyen nélkül ölelkezik, idomtalanágai elenyésznek, kifinomult szerkezete viszont megmarad, érzései önkívületté fokozódnak. Támad a test. Feltámad-e? ◆

IKERTÜKÖR

Egy-egy mai vers,
a szerző külföldi, hol nő, hol férfi.
Akik rápillantanak, költők maguk is,
egy férfi és egy nő.
Ugyanaz a szöveg kétféle
arcát mutatja kétfelé...

Eddy Van Vliet

APA

Apa! Vetközz le!
Most, amíg még lehet.
Mutasd meg, mit művelt az idő
azóta, mikor legutóbb
együtt fürödtünk, és bebizonyítottam,
hogy a vízcseppek vonzzák egymást.

Ne szégyenkezz!
Testfelépítésünk azonos.
Láb, hát, köröm,
számtalan mozdulat.

Nem akarok még huszonegy évet
várni, míg szétterjednek a foltok
az én bőrömön is, amíg elernyed a bőr,
rugalmasságukat veszítik az érfalak.

Mutasd meg, mi marad, amikor
a test már nem szeretkezik.
Idézz fel női neveket,
beletörődve felnevetünk majd.

»»» Lackfi János fordítása

SZÖVEG –
SZABÓ T. ANNA

TITOK ÉS TABU

Az apa meztelenségét meglátni: régi tabu. A nemzetségfő nemzőszerzőjét, öreg testét kitakarva látni: ehhez részegség, betegség, csata vagy halál kell, egyébként általában csak felöltözve pillantja meg család és társadalom. A tabu: társadalmi szerződés. A bennszülöttek ágyékkötőjétől a karmester frakkján át a királyi palástig mind színpadi öltözet, tekintélyt és rangot kölcsönöz. Talán ezért tűnnek édenien szabad, szegénytelenül derűs helyeknek a nudista strandok, ahol nem feltűnő a meztelenség, hiszen mindenki egyenlő a maga felszabadult, testiesen testetlen lazaságában: a pucéron kutyasétáltató öreg pár, a bicikliző kölykök, a búvárszemüvegen kívül semmi mást nem viselő fürdőzők. Senki nem titkol és takar semmit, olyan szabad a test, mint amilyen kétéves korunkban lehetett, amikor büszkén parádéztunk fürdés után köpeny nélkül a hálószobában.

Mit tesz velünk, ha ránk szólnak: „Szégyeld magad”? Eszembe jut Szabó Lőrinc esete, akit hétéves kora tájt rajtakaptak a bokorban, amint megvizsgálták egymást egy korabeli kislánnyal. Nagyon megszidták, és ettől, vagy néhány későbbi megalázó élménytől-e, de egész életében baja volt a testtel, hiába rajongott a nőkért és az érzéki örömeikért.

Mi történik, ha kikapcsoljuk a lelkipurdalást? Ha elfelejtjük a legnagyobb tabut, a meztelenség tekintélyromboló hatalmát, és felmenőinket látjuk meg meztelenül? A vers kétségbeesetten sóvárog a gyermekkori éden után, amikor még nem volt rangsor és tisztelet, hanem apa és fia együtt locsocsolt a kádban vagy a tóban. Amikor minden szerep és minden tisztelet lefoszlik, nem marad más, mint a feltétlen bizalom, két örömben egyenlő ember játékos közössége.

Ez a versszöveg mindenkit megszólít, akárhol éljen a világon, hiszen mindenkinek volt olyan szülője, nevelője, aki megtagadta ezt a bizalmat. Nekem a nagymamám jutott eszembe (versben is megírtam, nem most leszek árulója), aki hiába volt orvos, tehát a testek ismerője, előttem soha nem mutatkozott hiányos öltözetben, de öregem és betegem, a testi bajnak teljesen kiszolgáltatottan, megengedte végül, hogy besegítsen a kádba, és megfürdessem. Csodálatos élmény volt, a szereteten is túlmutató teljes bensőségeség, ami furcsa áttétellel az anyaság élményére is felkészített.

Az apa–fiú viszony ebben a versben ennél kicsit bonyolultabb, vagy inkább egyszerűen más. Halálfélelem keveredik szexualitással, bizalom a tolakodó kíváncsisággal, leleplezés a titokkal, de itt is a tudás átadása történik, vagy inkább történe meg, ha a két ember végre szakítani tudna a bénító szégyennel. A beletörődés és a nevetés végső, békítő gesztusa gyönyörű, ám addig kettejüknek nyilvánvalóan nagy utat kell bejárniuk. ♦

SZÖVEG –
DÉR KATALIN klasszika-filológus

SOROZAT –
BIBLIA ÉS IRODALOM

SZÉLFÚTTA LEVÉL

*Szélfúttá levél a világ.
De hol az ág? De ki az ág?
(Zelk Zoltán: Kérdés)*

◆ Az úgynevezett kisversek, az egy-, kettő-, három- vagy négy soros költemények sajátos verstípust képviselnek az irodalomban. Sűrűek, tömények, lényegük, hogy rámutatnak az emberi lét egy-egy sorskérdésére, csattanóval, váratlan fordulattal záródnak, kiközlentik az olvasót megszokott gondolkodási sémáiból. Zelk kérdése is egész világ- és életszemléletet foglal magába.

Az ember, mint a falevél, megszületik egy kis magból, megnő, ereje teljébe jut, aztán megfonnyad, színét veszti, s végül lehull az élet fájáról. A világnak, az életnek, az embernek is szüksége van valamiféle megtartóra, mint levélnek a faágra. De vajon tényleg létezik a valóságban ilyen ág, ilyen megtartó erő, csupán mert nekünk szükségünk van rá? Nem az emberi vágy és képzelet szülte?

Az az eszme, hogy az életben nincs semmi bizonyosság, minden viszonylagos, relatív, szívósan élt és él a bölcséletben éppúgy, mint a közgondolkodásban. Csúcspontját az egzisztencialista gondolkodóknál, művészeknél érte el. Camus, a nagy francia egzisztencialista író szerint ha az ember logikusan végiggondolja a világot, s benne önmagát, egy dolgot tehet, hogy meggy és felköti magát. Zelk Zoltán igazán nem volt hagyományos értelemben vallásos ember, de ezt a kilátást nem volt képes elfogadni. Inkább kérdezett. Ha van ilyen tartóág, hol van? És kicsoda ez az ág? Nem micsoda, mert azt tudjuk róla, hogy nem lehet személytelen természeti erő, csak személy,

személyiséggel bíró lény. A költő kérdése – létkérdés, amelyre az olvasónak kell meglelnie a saját válaszát. Az ember mint falevél: a hasonlat ősrégi, magával húzza a világirodalom jó részét. 2800 évvel ezelőtt használta már Homérosz eposzában, az Iliászban: Mint levelek születése, olyan csak az embereké is: földre sodorja a lombot a szél, de helyébe az erdő mást sarjaszt újból, mikor eljön a szép tavasz újra. Arany János pedig a Toldi estéje nyitó soraiban hasonló természeti képpel jellemzi a hajdani hőst, a megvénült Toldit: Őszbe csavarodott a természet feje, dérré vált a harmat, hull a fák levele.

A kisvers kevés eszközzel mond sokat, nem cifráz, nem magyaráz, de beindítja a gondolkodást, a kérdezést. Miért van okvetlen szüksége a világnak, az embernek ilyen „valakire”, aki megtartja a mélység fölött? Mert a világ alapja nem lehet önmagában, hanem önmagán kívül kell lennie, túl a világon. Ezért tudjuk egyáltalán felismerni a különbséget jó és rossz között. Ha e világon belül maradunk, gondolkodásunk egyszerűen nem talál olyan szilárd viszonyítási pontot, amivel összemerve bármit jónak vagy rossznak tarthatnánk. Ilyen pont csak a világon kívül van, Istenben és az ő szavában, egyedül ő mondja meg: ez jó, tedd – ez rossz, ne tedd, kerüld. Tartóág nélkül, alap nélkül a bibliai Prédikátornak van igaza: „minden csak hiábavalóság”. Zelk Zoltán kérdezve is állítja: nincsen így. ◆

Jacob Philipp Hackert (1737–1807): A Camaldoli erdő. 78×61 cm, olaj, lenvászon, 1802.

SZÖVEG –
DEMETER ANNA BOGLÁRKA

”

NEM CIKI NÉPTÁNCOSNAK LENNI

A Magyar Nemzeti Táncgyűttes székházába tartottam *Zsuráfszky Zoltán* művészeti igazgatóhoz, Kossuth-díjas táncművész-koreográfushoz. Tudtam róla, hogy még számos díj tulajdonosa, a táncházmozgalom egyik vezető egyénisége, szenvedélyes gyűjtő és kutató, tekintélyes tanár. Engem viszont leginkább a titulusok, jelzők mögötti ember foglalkoztatott: az igazi „Zsura”.

◆ Széles mosollyal fogad, pedig látom, hogy fáradt, fejben még talán a próbateremben van. – Na jöjjön, kedves, tegezzük egymást nyugodtan! – mondja. Már a folyosón elkezdi a mesélést, pedig még nem is kezdtük el az interjút, majd bemegyünk az irodájába, a rengeteg könyv és régi tárgy közé, ahol a teája mellett folytatja.

– 2007-től vagyok a Honvéd Együttes művészeti vezetője, 2012-ben vettük fel a Magyar Nemzeti Táncgyűttes nevet. Szép kis hely, nem igaz? Fent van egy gyönyörű balett-terem! Hozzánk tartozik a Honvéd Férfikar is – máris odaadom a programjukat. A Táncgyűttessel most vagyunk túl az Egri Csillagok bemutatóján és a március 15-ei műsorunkon. Tánc, zene és szöveg összefonódik, ezt szeretem.

– A tavaly nyári kényszerpihenő után azt mondtad, ha jó munkatársakból rakjuk össze a csapatot, megússzuk a következő infarktust. Ahogy hallgatlak, nem csökkent a stresszfaktor. Hogy vagy most?

– Köszönöm, most nagyon jól. Az orvosom nem tudta, hogy mitől volt infarktusom, én azért egy kicsit sejttem (mosolyog). Nem ittam elég folyadékot, nem jól táplálkoztam, nem pihentem. Most már nagyon odafigyelek az életmódomra, kardiotréningezek, de attól még a munkám ugyanolyan. Féltem a kortársaimat, művésztársaimat is, mert ha az ember benne van a lendületben, hajlamos kevesebbet törődni magával. Az alkotási folyamatnak van egy olyan hevülete, hogy az ember izzik a munkától. Szerencsére egy rendkívüli, szerető családban élek, ahol figyelünk

Zsuráfszky Zoltán és Zsuráfszky Vincze Zsuzsanna

egymásra, és olyan menedzsmen-csapattal veszem körbe magam, akik levesznek terheket a vállamról. A Táncegyüttest 30–40 éves gyakorlattal én irányítom, de mint igazgató a kórusnak lehetőséget adok, nem veszem el a munkát a vezetőktől.

– Az Egri csillagok ötletével te kerested meg Vidnyánszky Attilát. Mindig is foglalkoztattak a történelmi darabok. Most miért éppen Gárdonyi regényére esett a választásod?

– Titkos vágyam volt egy olyan darab, amelyben megmutathatjuk a középkori, magyar, török ugrós

táncokat, legényeseket. Persze van ennek előzménye. Feleségem, Vincze Zsuzsa színdarabot írt a Körhintából, amely a Nemzeti Színházban nagy siker lett. Elhagytuk a „téeszes-szocreális” vonalat az eredeti filmből, és maradt a lényeg: a szerelem, a fiatalok élete és ennek színpadi adaptációja. A sikeren felbuzdulva Vidnyánszky Attilával színpadra állítottuk a Csíksomlyói passiót. Olyan jól sikerült, hogy idén, augusztus 18-án elvisszük Csíksomlyóra, ahol erdélyi táncegyüttesekkel együtt óriási produkciót szeretnénk készíteni. Innen már csak egy lépés volt az Egri csillagok.

– Azt nyilatkoztad, hogy „nem minden rendező mer nekirugaszkodni egy ilyen anyagnak”. Mihez kellett a bátorság?

– Huszonhét helyszínen játszódik a regény, illetve évtizedes ugrások vannak a gyerek nézőpont és a felnőtt nézőpont között. A török táncok ismerete elengedhetetlen. A teljes anatóliai, Égei-tengeri, Kaukázus-melléki táncanyagot átnéztem, tanítottam az együttesemnek.

– A várbeli gyerekek szemszögéből láthatjuk a történetet. Ezzel szeretnétek a fiatalok számára is vonzóvá tenni a színházat?

– Ez is célunk, de közben igazából kihúztuk a méregfogát annak a nehézségnek, hogy iszonyatosan nehéz több tízezres tömeget így ábrázolni. Például amikor felvonul a török sereg, a táncosaim körbe-körbe futkároznak hátul, hogy időben visszaérjenek, mintha rengetegen lennének. Így kulisszával dolgozunk, illúziót keltünk – ez Vidnyánszky Attila ötlete volt. A gyerekszereplők szájából nagyon hiteles mondatok hangzanak el az apagyerek, ifjú-felnőtt viszonyokról. Látunk gyereket, aki szeretne hőssé válni, vagy megpróbálja az apja bűnét magára vállalni. Nemcsak egy nagy, patoszos hazaszeretetről van szó tehát, hanem a karakterek egyéni vívódásait is meg tudja mutatni a darab. Az egyik kritikában olvastam, hogy legszebb része az esküvő az erdőben. Én már régen vágytam arra, hogy egy színházi rendező higgyen a mozdulat dramaturgiájában, erejében, a térformákban.

– Vidnyánszky Attila egyetértett azzal, hogy kissé áthallásos a darab. Te hogy érzed?

– Áthallásos, de nem úgy indultunk neki. Begyűrűzött a migránskérdés, sok párhuzam adódik, de a darab az ifjúság forradalmiságára, a hazaszeretetre, a nemzet

összetartására, szerelemre hívja fel a figyelmet. A táncosaim egy pillanatra egri hősökké válnak. A gyerekek végignéznek, nem mobiloznak, kibírják, sőt, átszellemülnek. Ez jó, de ugyanúgy lekötöm őket a Sárkánymesével vagy a Csipkerózsikával, a Magyar Nemzeti Táncegyüttes mesedarabjaival, mint egy hollywoodi rajzfilmmel.

– Mondjuk felviszel a színpadra egy szóóteknőt vagy hasonlót a gyűjteményedből? Hol lehet ilyeneket találni?

– Igen, a Carmina Buranában azzal eveznek be a színpadra a táncosaim. Nem is tudom, az Egri csillagokba mit találtam... ja, igen, egy buzogányt. Az Arany János-műsorba pedig juhászka-pót. A rengeteg gyűjtött tárgy mellett van azért más is. Ezt a könyvsorozatot ajándékba kaptam a születésnapomra, egy számomra fontos embertől. Az Osztrák-Magyar Monarchia írásban és képekben.

Egy másik könyv, a „Férfitánc” borítóján Zsuráfszky Zoltán képe látszik. A 60. születésnapjára készült, rengeteg képpel, cikkel, történettel. Miközben lapozgatom, egy oldalhoz mindig visszatérek, ahol egy gyönyörű, barna hajú nőt karol át. Ő Vincze Zsuzsa.

– A feleséged mintha kicsit háttérbe húzódná. Önszántából?

– Igen, amit egy kicsit sajnálok, hiszen ő dramaturg és a művészeti munkatársam is. Ő írta a Benyovszkyt, Dózsát, a Körhintát, a mesedarabjaimat, az összes történelmi

táncjátékomat, mindig együtt dolgozunk. Én is szerettem volna megmutatni őt, de kicsit szerényebb, visszahúzódóbb, inkább a háttérben marad. Azt mondja, inkább engem ismerjenek meg az emberek, sajnálja tőlem elvenni az időt; de remélem, hogy elég sokszor elmondom neki, milyen sokra tartom – a sikereink pedig közösek.

– Szigorú tanár vagy az együttesedben?

– Szigorú. Számonkérem őket, topon kell lenni, vitamint kell enni, ki kell zárni a külső dolgokat, koncentrálni kell, tévesztés nélkül szerepelni a színpadon – ezek minimumok. A táncosoknak 15–20 egész estés darab van a fejükben. Úgy érzem, én is addig vagyok intenzív, amíg fiatalok mellett dolgozom. Dinamikusak, életrevalók, összetartók, tényleg illik rájuk a „hivatásos” szó.

– Pár évvel ezelőtt azt mondtad, ha egy kérdésed lehetne az ország vezetőihez, az a néptáncosok fizetésére és nyugdíjazására vonatkozna. Javult ez a helyzet?

– Mindez megszületett: a nyugdíj, a bérek rendezése. Nagyon odafigyelnek ránk. Elégedett vagyok, de még mindig van egy kérésem (mosolyog). Székház, színházterem! Szép irodáink, próbatermeink vannak, megbecsült helyzetben vagyunk, viszont az a gond, hogy nem tudnak hova kötni minket. Minden együttesnek van székháza. Sokszor összekevernek minket a Nemzeti Táncszínház nevű befogadó színházzal, de mi a Magyar Nemzeti Táncegyüttes vagyunk: nem befogadunk társulatokat, hanem műsort szolgáltatunk, nem is akárhogyan... Hiszek a néptáncművészet erejében, fontos küldetésünk van. ♦

hirdetés

szentistvanradio.hu

SZENT István RÁDIÓ

EGER 91.8 MHz | MISKOLC 95.1 MHz | TOKAJ 101.8 MHz
SÁTORALJAÚJHELY 90.6 MHz | GYÖNGYÖS 102.2 MHz
ENC 95.4 MHz | HATVAN 94.0 MHz | TÖRÖKSZENTMIKLÓS 96.4 MHz

Map locations: ENCS, SÁTORALJAÚJHELY, TOKAJ, MISKOLC, EGER, GYÖNGYÖS, HATVAN, TÖRÖKSZENTMIKLÓS

KOGART

KORTÁRS GYŰJTEMÉNY

KOGART CONTEMPORARY COLLECTION

VÁRKERT BAZÁR Testőrpalota | 2018.05.18. – 08.26.

 KOGART
KIÁLLÍTÁSOK

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

 VÁRKERT
BAZÁR

Vörös István

REGGEL

Hull a reggel. Gólyalába
összetört az udvaron.
Lélek lép a tűnt homályba,
felébredtem rég, tudom.
De azért még itt az álom,
forgolódom mérgesen.
Visszaalszom! – azt kívárom,
mert különben szétesem.

Plafont nézek, hátha felhő-
ként egyszercsak felszakad,
s tudatom a kékig felnő –
órává a pillanat.
Hulla reggel. Már, ha élet
volt a tegnap éjszaka,
hullt a lélek, zöldet, kéket
halmozott föl egymaga,

mintha ütnék rossz-szavakkal,
s csapná isten ostora.
Álmom nemlétben marasztal,
nem ébredek fel soha.
Boldog álmok, ha ugyan ti
egyáltalán voltatok,
nem pedig a képzelődés,
vitt: az éhes angyalok.

Most legalább feleannyi
ördögálarc felragyog,
a szemem két égi lőrés,
félig a földön vagyok.
Félig égbe lépek árva,
megtévedt úr apjaként:
reggel még a jövőt látja,
és elveszti a reményt.

Így aztán csak fölkel lassan,
a konyhába andalog.
Ma is több, mint tegnap, – hasban
(mégis éhesen korog).
Nem magára tör, mint százszor,
másokat meg szídni rest,
úgy van, hogy senkit se vádol,
önuralmat lélegez.

JÁTSSZON VELÜNK!

12 részes sorozatunkban az Arany-émlékévet ünnepeelve kortárs írók és költők Arany János által inspirált műveit közöljük a hozzájuk készített vizuális újraértelmezéssel együtt.

MELYIK ARANY-MŰRE EMLÉKEZTETI ÖNT VÖRÖS ISTVÁN VERSE?

Küldje el a helyes választ a hónap utolsó napjáig a szerkesztoseg@kepmas.hu e-mail címre! Sorsolás a következő hónap első munkanapján. A nyertest e-mailben értesítjük, nyereménye Lackfi János és Szabó T. Anna „Ikertükör” című kötete.

SZÖVEG –
LACKFI JÁNOS

SOROZAT –
FRISS FORGÁCSOK

TÖKÉLETESSÉG ÉS EGYÉB SZÖSZÖK

◆ Egyszerűen indul. Reggelre kelve eszembe ötlik, hogy egy-két napja nem ettem tükörtojást, pedig a kedvencem, csak vérnyomásom és hasonló ügyek miatt vigyázok vele. Az orvos szó szerint azt mondta, „ne mindennap”, én pedig ezt velősen úgy fordítom: csak minden másnap. Szóval tojást sütök, ez egyfajta kicsike ünnep. Kezdek nekibátorodni, ahogy meglátok egy háromujjnyi szalonnamaradékot a hűtőben: ezt teszem alá, mégse a kutya egye meg (a fene egye meg!).

Eszembe jut, hogy sűrített paradicsommal öntöm nyakon újabban a tükörtojást, s így kiváltképp jólesik, ott parkol egy bontott konzerv fele a hűtőben; hogy hűtőzű ne legyen, hozzásütöm az egészhez. Kezdek az orgiához közelíteni. Amikor kész van, tépek kenyeret, épp van friss, olajbogyós, komolyodik a helyzet.

Ma szombat van, mégis fellépős nap, így aztán megérdemlem a kényeztetést. Vagy ha meg nem is érdemlem, legalább megengedhetem magamnak. Friss fűszerek! Ha már eddig eljutottam, ne álljak meg félúton! Kiszaladok a kertbe oregánót, kakukkfűvet szedni. Hopp, közben a kávé is préselni kellene, mert ott áll az egyszerű kis készülékben, ki fog húlni különben. Míg kinyomom a kávé a szerkentyűből, az jár a fejemben, hogy hamarosan kihűl a tojás is, amelyet oly műgonddal készítettem.

Jön az újabb ötlet: hogy tetézzem az élményt, kiülök a teraszra, hisz már nyár van, a darazsak meg még nem jöttek elő, végigláthatok a Zsámbéki-medencén. Fogom a kávé, a tányért, kitelepszem a teraszra, madárfütty,

festői fellegek, verőfény. Tökéletes. Vagy majdnem. A ruhaszárító többé-kevésbé kitarja a panorámát. Feleségem azért teszi oda és kötözi ki, hogy a szél el ne fújja. Nem állok neki bogozgatni, akkor már tényleg kihűlne étel-em-italom is.

De biztos lesz valami. Elfogy a kenyér. Elfelejttem a sőt. Ehelyett jön, amire nem gondoltam: leeszem a fellépő ingemet. Pötty az ing tökéletes síkján. Tökéletes, az nincs. Csak hajkurásszuk, kajtatunk utána.

.....
Idóm nagy részében különben „szöszmötölős” dolgokkal foglalkozom. Az írás is ilyen. Ez az, amit a fiatalok, akik írásra adják a fejüket, sokszor nem szívesen vesznek tudomásul. Az írás elsőre „forradalmárokodásnak” tűnhet, pedig javarészt „pepecselés”. Amíg az alkotó él, egy szöveg szinte soha nincs kész. Mindig találsz valamit, ami nem „stimmel”, amit ki lehet cserélni, meg lehet bütykölni.

A koncentrációban sokat segít a magánimádság, a liturgia ritmusa. És kell a lelassulás, a hintaágyból felhőnézés, a patakba bámulás, a falevelek, rigók, árnyak szemlélése, máskülönben megbolondulok. Focizni és kosarazni járok, nagy lelkesedéssel. Stresszoldásra remek mind a kettő. Sokat tanultam a csapatjátékról ezekből a sportokból, és persze még van is mit tanulnom. A mosogatás is meditatív tevékenység. A feleségem, Juli tervezte a házat egy építész barátunkkal, pazar a kilátás a mosogató felől. Rálátni a Zsámbéki-medencére. ◆

ERKEL

SZÍNHÁZ
THEATRE

BILLY ELLIOT

THE MUSICAL

Zeneszerző
Sir Elton John

Szöveg- és dalszövegíró
Lee Hall

Eredeti rendezés
Stephen Daldry

Rendező
Szirtes Tamás

Előadások: 2018. június 19–24., 26–30., július 3–8., 10–14., Erkel Színház

A Billy Elliot – a Musical előadása a Music Theatre International (MTI, 421 West 54th Street, New York, New York 10019 – tel.: (1) 212 541 4684, www.mtishows.com) különleges engedélye alapján, az általa rendelkezésre bocsátott engedélyezett anyagok felhasználásával jött létre.

Médiapartner: NATIONAL
GEOGRAPHIC
MAGYARORSZÁG

 PERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

www.opera.hu | www.facebook.com/Operahaz
Az Operaház felújítás miatt 2019-ig zárva tart.
Előadásainkat az Erkel Színházban tekinthetik meg.

**IRÁNYA
JEGGYEL
AZ ERKEL**
SZÍNHÁZ

Budapest, II. János Pál pápa tér 30.

JÚNIUSI KIMENŐ

ÜNNEPI KÖNYVHÉT ÉS GYERMEKKÖNYVNAPOK

89. alkalommal rendezik meg a programsorozatot, amelyhez 17. alkalommal kapcsolódnak a Gyermekkönyvnapok.

Országszerte, 2018. június 7–11.

DÉR KATALIN: PRÓFÉCIÁK A MESSIÁSRÓL

Ha az ember meghal, vajon életre kel-e ismét? – kérdezi Jób kimondhatatlan szenvedései közepette. Mindannyiunk kérdése ez. Van-e Szabadító, van-e Messiás, aki megváltja az embert a bűntől és a haláltól? Isten az Ószövetségben sok előrejelzést küldött erről a titokzatos személyről, születéséről, életéről, tetteiről, haláláról és feltámadásáról. Prófécia sorát sugalmazta a Messiás első eljövételéről, amely a kereszténység szerint 2000 éve már megvalósult, és második eljövételéről, amely lezárja majd a földi történelmet. A szerző e könyvében a Messiásról szóló legfontosabb próféciaakat tekinti át a bibliai kánon szerint csoportosítva.

SZABÓ T. ANNA:

HATÁR – TÖRTÉNETEK A VALÓSÁGON INNEN ÉS TÚL

Ha tudni szeretnénk, hogy mi marad utánunk, tudnunk kell azt is, kik vagyunk. A Határ személyes emlékekből táplálkozó prózái rákérdeznek a személyiség határait, a saját történetével és a történelemmel szembesülő ember örömére és szegyenére.

Azonosulás és elhatárolódás, szabadság és kiszolgáltatottság, próza és líra: ez a könyv az értelem és érzelem egyensúlyát keresve a kimondhatóság határait feszegeti. Térben és időben utazik, országokon és korokon át, a születéstől a felnőtté válásig, Kolozsvártól Budapestig, a legintimebb tapasztalatoktól a fikcióig, Kairótól Máltáig – és persze mindig vissza kell térnie a maga kiküzdött, de nehezen behatárolható identitásához.

Magvető Kiadó, 2018.

BÁNKITÓ FESZTIVÁL

A fesztiválon progresszív zenét hallhatunk, színházi előadásokat nézhetünk, megtárgyalhatjuk, hogy napelemes mobilházól vagy robotkacsából lesz több a közeljövőben, megnézhetünk egy kortárs képzőművészeti kiállítást 80 ezer négyzetméteren és számos más érdekes program vár. A szervezők ezenkívül számos hazai civil szervezetnek nyújtanak megjelenési lehetőséget, így sok ezer ember ismerhet meg olyan ügyeket, amelyek mellé érdemes odaállni. A fesztivál júliusban lesz, de érdemes már júniusban megvenni a jegyeket.

Bánk, 2018. július 11–14.

ÓBUDAI NYÁR

Az augusztus végéig tartó programsorozat keretében fellép többek között az Óbudai Danubia Zenekar, a Hot Jazz Band, a Budapest Jazz Orchestra és a Grund – vígszínházi fiúzenekar is. Az időpontokról az obudainyar.hu weboldalon érdemes tájékozódni.

Budapest, Óbuda, 2018. június–augusztus

SOPRONI ÜNNEPI HETEK 2018

A több mint félévszázados múltra visszatekintő programsorozat a város egyik legnagyobb összművészeti fesztiválja. Színházi előadások, szabadtéri programok, templomi hangversenyek, könnyűzenei koncertek, kirakodóvásár, gyermekprogramok, képző- és iparművészeti kiállítások töltik meg a történelmi belváros tereit, a sport szerelmeseit pedig különböző versenyek várják.

Sopron, 2018. június 8–július 15.

HEJ, DALINDA, DALINDA!

Ajánlja: Kölnei Livia

A FONÓ Budai Zeneház szép kiadvánnyal örvendeztette meg mind az autentikus népzene, mind a világzene kedvelőit. A Dalinda formáció három fiatal népdalénekesnője, Orbán Johanna, Paár Julianna és Tímár Sára autentikus népdalokat énekelnek gyönyörű hangon, nagy átéléssel. Bár az alap az egyszólamú magyar népdalkincs, néhol többszólamúsággal, játékosan

JÚNIUSI KIMENŐ

cifrázott előadásmóddal fűszerezik dalaikat, és kiegészítik hangulatfestő, mesékből kiemelt prózai szövegekkel. A művek egy szépen felépített gondolati ívet alkotnak: a nők életének főbb eseményeit, életszakaszait jelenítik meg, mesélik el dallamokkal. A Dalinda-album méltó utóda a nagyszerű „elődnek”, Szalóki Ági, Herczku Ági és Bognár Szilvia „Szájrol szájra” című lemezének.

Dalinda. A CD- albumot a FONÓ Budai Zeneház adta ki.

CSENKI ZALÁN: KOBZÁS

Ajánlja: Kölnei Livia

A népi kultúra ébren tartói, művelői megéreztetik velünk kultúránk folytonosságát. Ezt a szép feladatot egyre több tehetséges, fiatal művész vállalja fel nagy felelősséggel és szakmai tudással. Közéjük tartozik Csenki Zalán, aki 2018-ban diplomázott a Zeneakadémia Népzene Tanszékén, és mestere lett az egyik legkülönlegesebb népi és historikus szólóhangszernek, a nyolchúros és tízhúros koboznak. Zalán autentikus magyar, csángó és román népzenet játszik, tiszta forrásból, a lehető leghitelesebb adatközlők és mesterek nyomán. Kiváló zenésztársai is büszkék lehetnek a közreműködésükkel készített nagyszerű

albumra, amely reményeink szerint nyitánya egy gazdag népzenei pályának.

Csenki Zalán: Kobzás. A CD-albumot a DialekTon Népzenei Kiadó adta ki.

MADÁRKA – A MÁSIK OLDAL SZÍNHÁZI ELŐADÁSA

A színházi társulat produkciója William Wharton regénye alapján készült, a B12 Kultúrtérhez tartozó romos, egykor galériának is használt térben adják elő. A különleges helyszín lehetővé teszi, hogy a néző egy maga által választott szemszögből nézhesse a darabot. A rendezőt főleg az érdeklé ebben a darabban, hogy a két kamaszfiú életét és barátságát hogyan alakítja a külvilág és az őket körülvevő társadalom. Alfonsó és Madárka együtt nőttek fel, kapcsolatuk erős, de a háború mindent megváltoztat: Madárkát pszichésen traumatizálja, Alfonsónak pedig a testét nyomorítja meg. Az előadás fő kérdése, hogy Madárka képes-e Daidaloszként kimenekülni a maga építette szárnyak segítségével, vagy kódolva van a sorsában, hogy túl közel repüljön a Naphoz és a tengerbe vesszen, mint Ikarosz?

Budapest, B12 Kultúrtér, 2018. június 4. és 7.

Részlet a Madárka című előadásból

MŰVÉSZETEK VÖLGYE

Kapolcs, Taliándörögd és Vigánpetend épületei minden nyáron tíz napra fesztiválhelyszínné alakulnak. Idén is rengeteg program várja a látogatókat: lesznek színházi és táncelőadások, világzenei és jazz-produkciók, számos rendezvény közül válogathatnak az irodalom, a komolyzene, a néptánc kedvelői, és természetesen lesznek gyerekprogramok is.

Harcsa Veronika és Gyémánt Bálint a Művészetek Völgye sajtótájékoztatóján

A Képmás magazin munkatársai idén először a Kaláka Versudvarban várják az érdeklődőket, ezeken a különleges Képmás-esteken művészekkel beszélgetünk nő és férfi kapcsolatának különböző aspektusairól. Ott lesz többek között Tompos Kátya és Hrutka Róbert, Herczku Ágnes és Nikola Parov, Szabó T. Anna és Dragomán György, Bolyki Balázs és Bolyki László is.

Kapolcs, Taliándörögd, Vigánpetend, 2018. július 20–30.

BUDAÖRSI PASSIÓ

A budaörsi kőhegyi szabadtéri előadás egy hagyomány újratemetése. 1933 és 1939 között a helyiek minden évben eljátszották Krisztus szenvedéstörténetét, majd 2006-ban ismét az eredeti helyszínen és az eredeti szövegkönyv alapján rendezték meg az előadást. Júniusban magyar és német nyelven is előadják, várnak mindenkit.

2018. június 1., 2. és 3.

EGYSZER VOLT, HOL NEM VOLT...

...az Óperenciás-tengeren innen, de a hármass hegyeken túl, élt egyszer *I. Esterházy Miklós* herceg, aki *XIV. Lajos* francia király udvarába utazott. A Versailles-ben látottak annyira megihlették, hogy sarródi birtokára hazaérve átépíttette az apjától örökölt vadászkastélyt, amelyet ma a magyar Versailles-ként is emlegetünk, és országunk egyik legszebb kastélya. Miklóst kortársai a „fényes” jelzővel illették, a herceg ugyanis igencsak kedvelte a pompát. Majorsági javadalmaiból az impozáns kastély felépítése mellett rendszeresen áldozott zenés, tűzijátékos mulatságokra, amelyek a kor legnagyobb zeneszerzőjét, *Joseph Haydn*t is idecsábították, aki negyedszázadon keresztül lakott a kastélyban. *Johann Wolfgang von Goethe* tündérbirodalomként jellemezte a kastélyt, *Mária Terézia* királynő szavajárása pedig az volt, hogy „*ha jó operát akarok látni, Eszterházára kell utaznom*”.

◆ HA JÓ ZENÉT AKARSZ HALLGATNI

Igaz, hogy a fertődi Esterházy-kastély fénykorát I. Miklós herceg idején élte, a hatalmas császári mulatságokkal azonban olyan hagyomány vette kezdetét, ami azóta is a Fertő-tó és Sopron környékének egyik fő vonzereje. Június 8-án startol a Soproni Ünnepi Hetek (SÜH), hogy egészen nyár közepéig minden napra jusson egy-egy remek program. A Sopron Drum az ütőshangszerek fesztiválja olyan fellépőkkel, mint *Billy Cobham* vagy *Richard Bona*, a workshopokon, utcazenéléseken pedig testközelből ismerkedhetünk a hangszerekkel. Szintén a SÜH része a népzenei HétTánc Fest, valamint a komolyzenére összpontosító Sopron Classic, többek közt *Verdi: Falstaff* és *Rossini: A Sevillei Borbély* című vígoperájával műsoron (Fertőrákosi Barlangszínház).

A júniust a nemzetközileg is egyre híresebb VOLT Fesztivál (június 25–30.) zárja, amely a helyi Tourinformiroda munkatársa szerint az ország egyik leginkább családbarát nagyfesztiválja. A fellépők sora hatalmas: koncertet ad a *Depeche Mode*, az *Iron Maiden* és a *Limp Bizkit*, de a hazai nagyágyúk – *Ákos*, *Quimby*, *Tankcsapda* – is itt vágják át a nyári fesztiválszezon jelképes szalagját. Részletes programok és jegyárak a következő honlapokon: www.prokultura.hu, volt.hu.

MESECSOMAG A LURKÓKNAK

A már-már rokokósan gazdag programkínálattal „nem éri be” a helyi Tourinformiroda, júniustól ugyanis egy átfogó mesecsomagot vezetnek be a térség szállodáival együttműködve. „Városunkban az elmúlt időszakban sok új fejlesztés volt, ami a gyermekeknek nyújt felejthetetlen élményeket, hogy ne csak a felnőttek bővelkedjenek varázslatos programokban” – mondta lapunknak *Kovács-Gazdag Nikolett* ügyvezető. A családosok szállásfoglaláskor automatikusan megkapják a városi mesecsomagot, amivel ingyen látogathatják a Macskakőmúzeumot, előre egyeztetett időpontban részt vehetnek a kétórás tündérvilágúttúrában, amely a történelmi belvárost övező zöld tereket, parkokat, kerteket fűzi össze a tündérvilág hangulatával. A gyerekek érkezéskor varázsdobozt kapnak ajándékba, benne olyan kellékekkel, mint nagytű, varázspálca, varázspor, és a különböző túrákon ebbe gyűjthetik a soproni emlékeket. Nagyon hasznos lesz a doboz az áprilisban megnyílt Boszorkány tanösvényen is: a 900 méteres túra a Károly-magaslati parkolótól a Károly-kilátóig tart, a gyerekek egy térkép segítségével eredhetnek a helyi legendák és boszorkánytörténetek nyomába. Útközben ügyességi feladványokat teljesíthetnek, az állomásokon pecsétet gyűjthetnek, hogy a végállomáson jutalmat kapjanak.

Az Esterházy-kastély díszterme

AUTÓMENTES ÖTLETEK

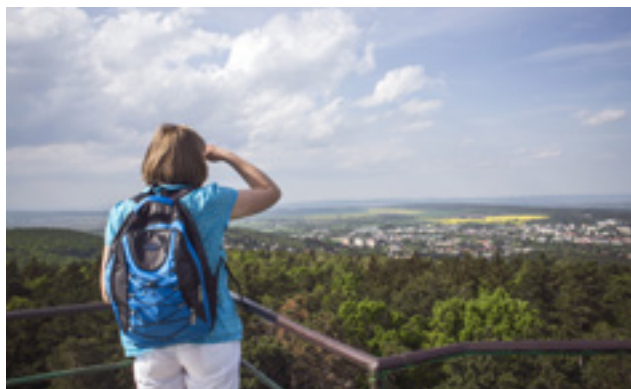
Kifejezetten ajánljuk, hogy Sopron belvárosát gyalogszerrel, a város környékét pedig kerékpárral járjuk be, a város méretei miatt még a Lőverekbe is fel lehet biciklizni csupán fél óra alatt. Budapestről vonattal három óra az út Sopronba. Kedvezményes kerékpárjegyet is válthatunk a Fertő tóhoz, ez 420 forintba kerül, és az érvényességi időtartamán belül korlátlan kerékpárszállításra jogosít. Az Esterházy-kastélyhoz Fertőszentmiklósnál szálljunk le a vonatról, a vasútállomástól három kilométer Eszterháza. A belépőjegy felnőtteknek 2000, gyerekeknek 1000 forint, a családi jegy ára 4000 forint. Érdemes délelőtt érkezni, így lesz időnk akár tematikus kastélylátogatásra vagy egy piknikre a kastélypark gyönyörű, gömbölyűre nyírt tiszafái között. (eszterhaza.hu)

Kisgyerekekkel és kerékpárral érdemesebb vonattal továbbutazni Sopronba, a nagyobbak viszont válasszák a Fertő tavi kerékpárutat, amely Fertőd, Hegykő, Balf

érintésével kalauzol el a várkerületig. A táv 25 km, pihenőkkel, falulátogatásokkal együtt érdemes 4–5 órás futamidővel számolni.

TÖRTÉNELEMRE ÉPÜLT VÁROS

Sopron műemlékekben a második leggazdagabb városunk, felfedezését nemcsak a szakszerű segítség miatt érdemes a helyi Tourinformnál kezdenünk, hanem mert az iroda nemrég költözött a Vasalóháznak nevezett épületbe (Szent György u. 2.), amelyet a római kori Forum Scarbantiae tíz méter mélységben feltárt romjai fölé építettek. Az ókori komplexum így kuriózumként az irodából látogatható, a belépő becsületkasszás. A kötelező látnivalók (Tűztorony, római kori romkert, várfal, Kecse-templom) mellett mi a Fő tér ékességét, a Storno-házat látogattuk meg. A kétemeletes, palotaszerű barokk lakóház a 15. században Haberleiter Miklós és családja tulajdona

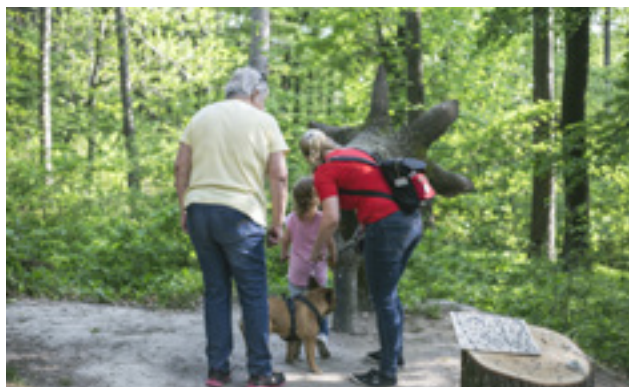
Soproni panoráma a Károly-kilátóból

A Storno-ház egyik szobája

A Ciklámen tanösvény a Károly-magaslati parkoló közelében

Látogatók az áprilisban nyílt Boszorkány tanösvényen

volt, náluk vendégeskedett Mátyás király 1482–83 telén, amikor Bécset ostromolta. Később a Festetich családhoz került, majd tőlük vásárolta meg a házat 1872-ben Storno Ferenc, aki kéményseprőből lett restaurátor és festő, és fiai is folytatták ezt a munkát. A kiállítás ennek a művészcsaládnak a gyűjteményét mutatja be azokban a szobákban, amelyeket a család 1875-től 1984-ig lakásként használt.

Cikkünkben a soproni régió egy kis szeletét mutathatuk be, azonban ennyiből is látható, hogy leghűségesebb városunk megér egy látogatást idén nyáron is. Egy dologra figyeljünk fokozottan: a júniusi fesztiválok miatt időben foglaljunk szállást, a VOLT Fesztivál alatt várhatóan teltházas lesz Sopron. ♦

TIPPJEINK:

A Soproni Parkerdő jelölt turistaút-hálózata 369 km! Járjuk végig a Ciklámen tanösvényt, amely az ország első tanösvénye volt. A 8600 méter hosszú túra a Lövér Szállótól indul, érinti a Hallstatt-kori temetőt,

a Hét bükkfát, egy vaskori várrendszert, és Sopronbánfalván ér véget.

XI. Soproni Tündérfesztivál, június 8–10.: *Cinderella* családi musical a Fertőrákosi Barlangszínházban, az Erzsébet-kertben pedig gyermekfesztivál két színpaddal és interaktív játékokkal.

Június 15–17. között a soproni belvárosba látogat a *Food Truck Show*, az ország legfinomabb járműkaravánja.

A Károly-kilátó 23 méter magas, kétszintes tetőteraszáról csodálatos panoráma nyílik Sopronra, a Fertő tóra, továbbá a Rax és a Schneeberg hófödte csúcsaira, tiszta időben a pozsonyi vár és a Pannonhalmi Bencés Főapátság is látható. A kilátó mellett találjuk az ingyenesen látogatható, új Kőhalmy Vadászati Múzeumot, a gyerekek számára is élvezetes interaktív kiállítással.

Középkori vakáció szenzációs kedvezményekkel!

Nyári előfoglalási akciók

Sümegeen a Vár lábánál a Hotel Kapitány★★★★^{superior} Wellness-ben

már **15 990 Ft/fő/éj-től!**

Történelem, wellness, családi kedvezmények, élmények minden generációnak!

Nálunk minden nap új élmény Vár!

www.hotelkapitany.hu/nyari-csomaganlatok

Hotel Kapitány★★★★^{superior} Wellness

8330 Sümeg, Tóth Tivadar u. 19. • Tel./Fax: +36 87 550 166 • +36 87 550 167

E-mail: sales@hotelkapitany.hu • foglalas@hotelkapitany.hu • www.hotelkapitany.hu

SZÖVEG –
MIRTSE ÁRON, zoológus

SOROZAT –
VADÁLLATOK KÖZELRŐL

VERSENYBEN AZ ÉLŐVILÁG

Vigyázz... kész... rajt! Mi, emberek állandóan versenyzünk egymással. Versenyzünk a sportpályán, de versengünk a mindennapokban, a munkahelyen, a piacon, az autópályán, a villamoson, a szerelemben – mindenütt, ahol az a tét, hogy ki ér előbb célba, kié lesz a legjobb állás, az ablak melletti ülőhely, a legszebb lány vagy a legpirosabb paradicsom.

- ◆ Semmi meglepő nincs abban, hogy a természet, az élővilág pontosan ugyanígy működik. Az állatok is folytonos versenyben vannak egymással, de még a növények is. Az erdő, a mező vagy a virágoskert látszólagos idillje mögött ádáz viaskodás zajlik, a föld felett és a föld alatt egyaránt. A növények elsősorban a fényért versenyeznek, méghozzá emberi szemmel nézve kíméletlenül, hiszen még a „testvérek” sem kímélik egymást. Ha az erdőben kidől egy fa, és a helyén a napfény eléri az addig árnyékba borított talajt, az ott kicsírázott magvak, amelyeknek egyébként kevés esélye lett volna fává fejlődni a sötétben, elkezdnek versenyt nőni. Az győz, aki árnyékba tudja borítani a többieket.

CSÖNDES ÉLET-HALÁL HARC

Természetesen nemcsak az azonos fajú magoncok között zajlik a verseny, hanem a különböző fajúak között is, méghozzá kegyetlenül. A kúszónövények más növényeket használnak támasztékul, és egy percig sincs lelki-furdalásuk, ha ez végül a támasztékul szolgáló növény életébe kerül. Talán a legszélsőségesebb példa erre a fojtófüge, amely teljesen körbefonja a fát, amelyen megtelepszik, míg az végül teljesen kikorhad belőle, addigra azonban a füge már megáll a saját lábán is, és már csak a törzsében rejlő üreg emlékeztet egykori gazdanövényére. A diófa ugyanakkor olyan vegyületet termel a leveleiben, amelyek az avarral a talajba kerülve más növények csírázását gátolják, így szabadulván meg a vetélytársaktól.

Gyurgyalagok (Merops apiaster)

HARCIAK MADÁRDAL

Az ádáz versengés az állatvilágban is sokszor megtévesztően békés képet mutat az ember számára. Vajon belegondolunk-e, amikor az énekesmadarak bájos csicssergését hallgatjuk, hogy ez a madárdal valójában harci induló, tele fenyegetéssel és ellenséges indulatokkal? Más madarak nem dalnokversenyben mérik össze erejüket, hanem táncban, divatbemutatóban vagy akár építőművészetben. A cél azonban mindig ugyanaz: előnyhöz jutni a szaporodásban, akár a kedvezőbb fészkelőhely, akár a legvonzóbb tojó (vagy akár minél több tojó) megszerzése által. A hímek egymással versengenek, de a végső döntés mindig a tojóé: ő az, aki eldönti, melyik pávakakas tudja felmutatni a legtöbb pávaszemet a legyezőjén, vagy melyik lugasépítő madárnak sikerült a legszebb, legkékebb díszletet készítenie násztáncához.

SPORTSZERŰ VIADAL

Az, hogy az állatok valamiféle elvont sportteljesítményben, például futásban mérjék össze az erejüket, meglehetősen ritka; még ha látunk is olykor állatokat játékosan kergetőzni, mintha versenyt futnának, de ennek tényleges tétje általában nincs. A valódi versengés többnyire vagy magamutogatást, vagy tényleges párviadalt jelent. Minél hatékonyabb fegyverzettel rendelkezik egy állat, általában annál jelképebb, ritualizáltabb ez a viadal, hiszen többnyire nem cél, hogy a küzdő felek komoly kárt tegyenek egymásban, vagy akár el is pusztítsa az erősebb a gyengébbet. Jó példát jelentenek erre a mérgekígyók, amelyek veszélyes fegyverüket, a méregfogukat fajtársaik ellen sohasem használják: viaskodáskor a hímek egymásra fonódott testtel, felágaskodva „szkanderoznak”, igyekeznek lenyomni egymást a földre. ➤

Kecskebékák (*Rana esculenta*)

VERSENGÉS ÉS EGYÜTTMŰKÖDÉS

A verseny és az együttműködés nem zárja ki egymást, még egy adott állati közösségen belül sem. A farkasfalkában szigorú rangsor uralkodik, amelyet a tagok egymással versengve állítanak fel. Leszármazottaiknál, a kutyáknál is megfigyelhető, hogy az erősebb nem engedi, hogy gyengébb, alacsonyabb rangú társa megelőzze. Ugyanakkor a közös cél olykor megköveteli, hogy félretegyék a konfliktusokat. A híres angol állatviselkedés-kutató, *Jane Goodall* megfigyelte, hogy az afrikai vadkutyák vadászat előtt szertartást mutatnak be, amellyel ideiglenesen felfüggesztik a rangsort. A zsákmányszerzés sikerét veszélyeztetné ugyanis, ha például egy alacsonyabb rangú, de gyors lábú farkatag azért fogja vissza magát, mert nem mer a magasabb rangú társának elébe vágni.

FAJOK VERSENGÉSE

A nőstényekért, a szaporodás jogáért, de még a fészkelőhelyekért való versengés is fajon belül, egy faj egyedei között zajlik. De létezik versengés a különböző fajok között is. Ha egy bizonyos táplálékforrást vagy életteret egy adott környezetben két különböző faj igyekszik kihasználni, akkor ezek egymás vetélytársaivá válnak, és amelyik rátermettebbnek bizonyul, jobban alkalmazkodik az adott erőforrás kihasználásához, az kiszorítja a másikat, még akkor is, ha aktívan játszik szerepet a másik faj kipusztításában. Erre mondják, hogy egy ökológiai fülkét, vagyis niche-t egy adott társulásban csak egy faj foglalhat el. Ezért veszélyes idegen fajokat betelepíteni egy adott területre: ha versenybe szállnak a helyi élővilág képviselőivel, könnyen okozhatják egész fajok kipusztulását. ♦

Agárverseny

A MÉHEK PÁRZÁSÁT SZÓ SZOROS ÉRTELMÉBEN VETT VERSENY ELŐZI MEG: AZ ANYA, MÁS NÉVEN KIRÁLYNŐ KIREPÜL A KAPTÁRBÓL, A HÍMEK, AZAZ A HERÉK PEDIG EGYMÁSSAL VERSENGVE KÖVETIK, ÉS AMELYIK A TÖBBIEKET MEGELŐZVE UTOLÉRI, AZ TERMÉKENYÍTHETI MEG.

BÁR AZ ELVONT CÉLOKÉRT, PÉLDÁUL SERLEGEKÉRT VALÓ VERSENGÉS CSAK AZ EMBER SAJÁTOSSÁGA, MÉGIS MEGFIGYELHETŐ, HOGY A VERSENYZÉS CÉLJÁRA TENYÉSZTETT ÁLLATOKAT, PÉLDÁUL TELIVÉR LOVAKAT VAGY VERSENYAGARAKAT VALÓDI KÜZDÉSI SZELLEM FŰTI.

NEMCSAK A MADÁRDAL, HANEM A TÜCSÖKZENE VAGY A BÉKAKÓRUS IS IGAZI HANGVERSENY: MINÉL HANGOSABBAN CIRIPEL VAGY KURUTTYOL EGY HÍM, ANNÁL JOBBAK AZ ESÉLYEI A NŐSTÉNYEKNÉL.

VAN A RÁGCSÁLÓKNAK EGY CSALÁDJA, AMELYET VERSENYEGEREKNEK SZOKTAK NEVEZNI. EZ VALÓJÁBAN FORDÍTÁSI HIBA, UGYANIS NÉMET NEVÜK RENNMAUS – „RENNEN” PEDIG EGYARÁNT JELENT FUTÁST ÉS VERSENYZÉST, TEHÁT FUTÓEGEREKRŐL VAN SZÓ.

SZÖVEG –
PÁCZAI TAMÁS

SOROZAT –
TERMÉSZETKÖZELBEN

ÉHEZŐK VIADALA

Négy fő óceáni áramlat adódik össze a Galápagos-szigetek körül, így teremtve ideális feltételeket egy különösen gazdag és egyedi trópusi paradicsom kialakulásához. A szigetek több mint 7000 fajnak adnak otthont, ezek közül a hullókok 90, a szárazföldi madarak 80, a rovarok 50 és a növények 30 százaléka endemikus faj, vagyis máshol a Földön nem találhatók meg.

◆ Erre a rendkívül érzékeny ökoszisztémára Charles Darwin (1809–1882) hívta fel először figyelmünket, napjainkban pedig bolygónk egészségügyi állapotának legprecízebb indikátorának tekinthetjük. A szigeteken élő állatok ugyanis nagyon érzékenyek a környezeti változásokra, főleg az El Niño- és az El Niña-jelenségek viselik meg őket. Ezek az időjárási anomáliák 2–7 évente ismétlődnek meg, szokatlan hőmérséklet-, légnyomás- és csapadékváltozással járnak, és az egész bolygó időjárására hatnak. A globális felmelegedés kapcsán a klímakutatók megfigyelték, hogy az elmúlt évtizedben gyakrabban jelentkeztek, a jövőben is erre kell felkészülnünk, az életre gyakorolt kedvezőtlen hatásukat pedig a Galápagos-szigeteken sikerült is megfigyelni.

A *National Geographic* fotósa, Thomas P. Peschak éveken át fényképezte a szigetek élővilágát, hogy átfogó képet kapjunk a változásról. Ezen a képen tengeri leguánok sütkeznek – valószínűleg éhen pusztult – társuk

maradványai mellett. Az egyetlen valódi tengeri gyíkféle csak itt fordul elő, kizárólag moszatokkal és zöld tengeri algákkal táplálkozik az árapályzónában. Az El Niño hatására azonban a zöld algák eltűnnek – a hideg áramlatot egy csapásra felváltó meleg áramlat kedvezőtlen ennek az algafélének –, az ezeket váltó barna algákat viszont nem eszik a leguánok, ezért éheznek. A sűrűbben jelentkező El Niño-típusú időjárás-változásoknak így várhatóan végzetes hatása lesz a tengeri leguánok populációjára.

Peschak galápagosi fotósorozatával idén megnyerte a World Press Photo Természet kategóriájának (Sorozat) harmadik díját. A hagyományosan Budapesten is megrendezett kiállítás szeptember 21. és október 21. között látható majd a Magyar Nemzeti Múzeumban. ◆

Infó: www.worldpressphoto.org
www.thomaspeschak.com

28.

MŰVÉSZETEK

VÖLGYE

2018.07.20-29.

TALIÁNDÖRÖGD

KAPOLCS

VIGÁNTPETEND

ZENE, SZÍNHÁZ, ÚJCIRKUSZ, TÁNC, GASZTRONÓMIA, KIÁLLÍTÁS, ZÖLD PROGRAMOK,
KÉZMŰVES ÉS DESIGN TERMÉKEK, WORKSHOPOK, CSALÁDI ÉS GYEREKPROGRAMOK

ASIAN DUB FOUNDATION (GB) • DEPHAZZ (D) • REBECCA FERGUSON (GB) • TRIGGERFINGER (BE)
QUIMBY • ELEKTROGUZZI (AT) • NERO KANE (IT) • RECIRQUEL ÚJCIRKUSZ TÁRSULAT • PANIVALKOVA (UA)
JERRY LÉONIDE (MU) HELEN (RO) • THE HIGH CORPORATION (CZ) • MURMURES (FR) • YANGHEE LEE (KR)
KISCSILLAG • ANNA AND THE BARBIES CSÍK ZENEKAR • VAD FRUTTIK • 30Y • PÉTERFY BORI & LOVE BAND
SZABÓ BALÁZS BANDÁJA • RANDOM TRIP • HIPERKARMA • HARCSA VERONIKA UDVAR • MARGARET ISLAND
FRENÁK PÁL TÁRSULAT • KALÁKA VERSUDVAR • MODERN ART ORCHESTRA • MAGASHEGYI UNDERGROUND
KATONA JÓZSEF SZÍNHÁZ • MARY POPKIDS • BESH O DROM • DUDA ÉVA TÁRSULAT • BOHEMIAN BETYARS
BLAHALOUISIANA • HOB0 • KÉKNYÚL HAMMOND BAND • IRIE MAFFIA • MANNA PRODUKCIÓ • MIDDLEMIST RED
MOMENTÁN TÁRSULAT • NÉZŐMŰVÉSZETI KFT • SZIRTES EDINA MÓKUS • DJABE • MUZSIKÁS EGYÜTTES
LISZT FERENC KAMARAZENEKAR • PLYA BEA • MAGYAR FILMARCHÍVUM • KISTEHÉN • TÜNET EGYÜTTES
FORTE TÁRSULAT • SZÍNHÁZ- ÉS FILMMŰVÉSZETI EGYETEM • CONCERTO BUDAPEST • SEBESTYÉN MÁRTA
FREAK FUSION • CIMBALIBAND • NEMZETI SZÍNHÁZ • PÓKA-TÁTRA REGENERÁCIÓ • PÁL ISTVÁN SZALONNA
LACKFI JÁNOS • IAMYANK: LIVE ENSEMBLE • KEREKES BAND • SEBŐ EGYÜTTES • KELEMEN BARNABÁS
FRAN PALERMO • KAPOSVÁRI SZÍNHÁZ • TEDXCONVERSATIONS • SZALÓKI ÁGI • PARNO GRASZT • RS9 SZÍNHÁZ
FUTÓVERSENY • ELEFÁNT • MŰVÉSZETI KÖZÉPISKOLÁK ÖSSZMŰVÉSZETI TALÁLKOZÓJA • CSEMER BOGGIE
JÓNÁS VERA EXPERIMENT • IMRE ZOLTÁN PORGRAM TÁNCPRODUKCIÓI • KÉZMŰVES VÁSÁR • CSORDÁS KLÁRA
LÓCI JÁTSZIK • QUALITONS • CARBONFOOLS • HANG- ÉS HUMOROSKOLA • MÜLLER PÉTER • BOGNÁR SZILVIA
ÓBUDAI DANUBIA ZENEKAR • FERENCZI GYÖRGY ÉS AZ ELSŐ PESTI RACKÁK • TOMPOS KÁTYA
CINEMA HUNGARY FILMJEI • BUDAPESTI VONÓSOK KAMARAZENEKAR • MAGYAR NEMZETI TÁNCGYÜTTES
PANNONIA ALLSTARS SKA ORCHESTRA • BAGOSSY BLUES BROTHERS • HAGYOMÁNYOK HÁZA

TOVÁBBI INFORMÁCIÓ ÉS JEGYVÁSÁRLÁS: WWW.MUVESZETEKVOLGYE.HU
KÖVESS MINKET: FACEBOOK.COM/MUVESZETEKVOLGYE

KILENC NAP KAPOLCSON A KÉPMÁSSAL

28.

·MŰVÉSZETEK·
·VÖLGYE·
·2018·
07.20-29.

KÉPMÁS-ESTEK A MŰVÉSZETEK VÖLGYÉBEN 2018. JÚLIUS 20-TÓL 28-IG
MINDEN ESTE 22 ÓRÁTÓL

HELYSZÍN: **KALÁKA VERSUDVAR**

'18.
07.

NŐRŐL ÉS FÉRFIRŐL CSALÁDI KÖRBE

- 20. Bolyki Balázs és Bolyki László** –
Öröklött szerepek, vágott minták
- 21. Tóth Ildikó és Domokos László** –
Párként egy szakmában 1.
- 22. Gryllus Dániel és Gryllus Dorka** –
Apa, lánya és a világ
- 23. Berecz István és meglepetésvendége** –
A népi kultúra férfi- és nőképe
- 24. Tompos Kátya és Hrutka Róbert** –
Férfi és nő, mint alkotópáros
- 25. Szabó Bori és Nényei Pál** –
Létezik -e férfi és női irodalom?
- 26. Herczku Ágnes és Nikola Parov** –
Párként egy szakmában 2.
- 27. Szabó T. Anna és Dragomán György** –
Párként egy szakmában 3.
- 28. Györgyi Anna és Kiss Csaba** –
Párként egy szakmában 4.

A KÉPMÁS SZERKESZTŐSÉGE KILENC NAPON ÁT KITELEPÜL A KAPOLCSI MŰVÉSZETEK VÖLGYÉBE,
HOGY AZ ITTHON MARADÓKNAK NAPI HÍREKKEL, A FESZTIVÁLOZÓKNAK PEDIG KÉPMÁS-
ESTEKEL SZOLGÁLHASSON. VÁRUNK MINDENKIT SZERETETTEL A KALÁKA VERSUDVARBAN.

A program a

Média a
Családért
Alapítvány

megrendelésére a

Családok
évé
támogatásával készült.

ZAMPÉD

stílusos, bátor, elkötelezett

HORVÁTH LILI

„GÁSPÁR ANNÁNAK
KÖSZÖNHETJÜK, HOGY
A MAMÁVAL KÖZÖS
»SZERETETELŐADÁS«
LÉTREJÖTT. HÁROMGYEREKES
ÉDESANYA, AKI EMELLETT
CSODÁLATOS SZÍNHÁZTEREMTŐ
EMBER, A MANNA PRODUKCIÓ
VEZETŐJEKÉNT RENGETEG
ELŐADÁS ÉDESANYJA IS.”